

Euroopan komission tiedonannot Osaamisunioni, Perustaitoja koskeva toimintasuunnitelma ja STEM-aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 5.3.2025 tiedonannon osaamisunionista (COM(2025) 90 final). Tiedonanto sisältää komission mukaan useita eri aloitteita ja pilotteja, joita on tarkoitus antaa vuosina 2025–2027. Samaan aikaan komissio julkaisi tiedonannot osaamisunioniin kuuluvista perustaitojen toimintasuunnitelmasta (COM(2025) 88 final) sekä STEM-aineiden opetusta koskevasta strategisesta suunnitelmasta (COM(2025) 89 final).

Tässä e-kirjelmässä laaditaan kannat komission tiedonantoon osaamisunionista, osaamisunioniin kuuluvasta perustaitojen toimintasuunnitelmasta sekä STEM-koulutuksen strategisesta suunnitelmasta. Tällä selvityksellä muodostetaan yleisiä kantoja komission edellä mainituissa tiedonannoissa esille nostettuihin aiheisiin.

Suomen kanta

Komission tiedonanto osaamisunionista

Suomi yhtyy komission näkemykseen, jonka mukaan inhimillinen pääoma on avain Euroopan vaurauteen. Suomi tukee komission näkemystä siitä, että nopea teknologinen kehitys, toimintaympäristön muutos ja muuttuvat osaamistarpeet haastavat koulutusjärjestelmiä kaikkialla. Suomi tunnistaa, että osaamisesta on tullut keskeisin tekijä niin

työelämän kuin yhteiskunnan uudistumiskyvylle, ja osaamisen kehittäminen vaatii yhä vahvempaa poikkihallinnollista yhteistyötä ja panostusta. Suomi näkee komission tiedonannon osaamisunionista hyvänä avauksena koulutukseen ja osaamiseen liittyvien aloitteiden kokoamisesta yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi. Suomi katsoo, että osaamis- ja koulutustason nostoa tulisi edistää kunnianhimoisesti. Joidenkin EU-tason yhteisten periaatteiden rakentaminen voisi tukea tätä edistämistä.

Suomi katsoo, että komission tiedonannossa osaamisunionista koulutus ja taidot nähdään välineinä taloudelliselle kilpailukyvyllle. Suomi pitää tärkeänä, että osaamista tarkastellaan laaja-alaisesti ottaen huomioon tiedot, taidot, arvot ja asenteet. Tarvitaan laajaa osaamisen kehittämistä, huomioiden myös yhteiskunnan resilienssi, turvallisuus, demokratiakehitys, inklusiivisuus ja koulutuksen saavutettavuus. Suomi korostaa laadukkaan koulutuksen ja tutkimuksen yhteyttä. Suomi näkee, että Eurooppalainen koulutusalue on edelleen se keskeinen rakenne, jolla varmistetaan kokonaisvaltainen lähestymistapa koulutukseen.

Suomi katsoo, että tarkempia kantoja yksittäisiin aloitteisiin voidaan muodostaa vasta kun aloitteet konkretisoituvat. Suomi vaalii Unionin sekä jäsenmaiden keskinäistä toimivallan jakoa. Suomi pitää tärkeänä, että komission ehdotukset perustuvat riittävän kattaviin vaikutusarviointeihin. Suomi korostaa, että EU-tason toimenpiteet on tärkeää suunnitella siten, että ne ovat kustannustehokkaita, eivät lisää hallinnollista taakkaa, huomioivat jäsenmaiden erilaiset koulutusjärjestelmät sekä työvoimapolitiittiset painotukset ja hyödyntävät mahdollisimman paljon olemassa olevia rakenteita.

Tiedonannoissa esitetyistä sektorikohtaisista tulevista rahoitusohjelmista sekä nykyisten rahoitusohjelmien kohdennuksista päätetään tulevissa rahoituskehysneuvotteluissa sekä nykyisten rahoitusohjelmien omissa prosessissa asiantuntijakeskustelua käyden ja jäsenmaiden näkemyksiä kuullen. Suomi korostaa neuvoston vahvaa roolia.

Elämäntaitojen kehittäminen vankan osaamisperustan avulla

Suomi näkee, että kaikille Euroopan kansalaisille ja yksilöille tulisi taata korkealaatuinen koulutus ja perustaidot, mukaan lukien digitaaliset perus- ja kansalaistaidot sekä työelämätaidot. Suomi tunnistaa, että taidot ja osaaminen syntyvät korkealaatuisesta koulutuksesta ja opetuksesta sekä elinikäisestä oppimisesta. Tämän vuoksi Euroopassa on jatkettava määrätietoista ponnistelua koulutuksen ja osaamistason nostamiseksi sekä jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi digitalisaatiota hyödyntäen. Suunnitellut panostukset opettajiin, opettajan ammatin houkuttelevuuteen, opettajien osaamisen kehittämiseen ja opetushenkilöstön liikkuvuuteen ovat keskeisiä tavoitteiden saavuttamiseksi. Opettajia koskevien tavoitteiden toteuttaminen edellyttää panostuksia myös opettajia koskevaan tietopohjaan ja tilastointiin. Suomi pitää hyvänä, että perustaitojen vahvistamisen tärkeys jo varhaiskasvatuksesta alkaen on tunnustettu tiedonannossa.

Suomi kannattaa digitaalisen koulutuksen ja osaamisen edistämistä läpi koulutusketjun siten, että digitaalinen sivistys ja perusosaaminen ovat kaikkien saavutettavissa. Samalla Suomi korostaa korkeatasoisen digitaalisen osaamisen, kuten tekoälyn ja koulutusteknologian huippuosaamisen, kehittämisen ja hyödyntämisen merkitystä kilpailukyvyn ja koulutusinnovaatioiden vahvistamiseksi Euroopassa.

Suomi näkee tarpeellisena taata, että jokainen Euroopassa asuva ymmärtää riittävästi tekoälyn toimintaa, sen yhteiskunnallisia vaikutuksia ja erityisesti sen käyttöön liittyviä

eettisiä kysymyksiä. Oppijoille on tarpeen taata yhdenvertaiset edellytykset kehittää osaamistaan ja ymmärrystään sekä hyödyntää kehittyviä teknologioita.

Tulevaisuuden tarpeita vastaavien taitojen varmistaminen täydennys- ja uudelleen- koulutuksella

Suomi katsoo, että osaajapulaan vastaaminen koskee laajasti työmarkkinoita ja koko yhteiskuntaa. Suomi pitää tärkeänä ennakointia, dataa ja analytiikkaa sekä digitaalisiin palveluja tukemaan uraohjausta sekä yksilöllistä koulutus- ja urasuunnittelua työvoiman uudelleen- ja täydennyskoulutustarpeisiin vastaamiseksi.

Suomi katsoo, että osaajapulaan vastaamiseksi on EU:n tasolla viime vuosina syntynyt jo hyviä yhteistyömalleja, joihin käytettyjä resursseja ja tehtyä työtä on tarpeen edelleen hyödyntää. Uusia, rakenteita koulutustarjonnan kehittämiseksi ja tarjoamiseksi tulisi harkita tarveperusteisesti. Osaamiseen kehittämiseen keskittyvien rakenteiden tulisi olla keskeisellä pohjalla toimivia mutta tarpeiden mukaan ketteriä, ja niiden olemassaolon tulisi nojata riittäviin vaikutusarvioihin.

Suomi pitää tärkeänä tukea työntekijöitä muutostilanteissa, ja tähän on jo olemassa toimivia kansallisia tukivälineitä. Taitotakuu- pilotin suunnittelusta ja toteutuksesta tarvitaan lisää tietoa sen EU-lisäarvon arvioimiseksi.

Sisämarkkinoiden kaikkien mahdollisuuksien hyödyntäminen osaamisen liikkuvuuden ja kohdentamisen kautta

Suomi kannattaa tiedonannossa tutkintojen tunnustamisen sujuvoittamiseen esitettyjä toimia. Suomi suhtautuu lähtökohtaisesti positiivisesti komission suunnitelmiin koskien mahdollisia lainsäädäntöehdotuksia työntekijöiden liikkuvuuden esteiden poistamiseksi (ml. sääntelemättömät ammatti) ja kolmasmaalaisten tutkintojen tunnustamisen menettelyiden sujuvoittamiseksi, mutta kaipaa niistä kuitenkin lisätietoja. Suomi muistuttaa sääntelyn keventämisen tarpeesta ja näkee hyvänä komission tavoitteen sujuvoittaa säänneltyjen ammattien tunnustamisprosessia.

Suomi pitää tärkeänä, että kansainvälisessä yhteistyössä syntyvä koulutustarjonta perustuu laatuvarmistettujen kansallisten koulutustoimijoiden omista strategisista painopisteistä nouseviin, työelämän tarpeisiin vastaaviin koulutusohjelmiin. Suomen lähtökohdana on ollut, että tutkinnon tulee jatkossakin kuulua aina jonkun jäsenmaan kansalliseen koulutusjärjestelmään.

Houkutellaan osaajia kolmansista maista ja pyritään pitämään heidät EU:ssa osaamisvaikeiden täyttämiseksi ja huippuosaamisen kehittämiseksi Euroopassa

Suomi pitää tärkeänä, että työmarkkinoilla jo olevan työvoiman paremman hyödyntämisen ja Euroopan sisäisen liikkuvuuden edistämisen lisäksi jäsenmaiden työnantajat ja TKI-toimijat voivat eettisesti kestäväällä tavalla löytää korkeasti koulutettuja ja työvoimapula-alojen osaajia myös kolmansista maista. EU-tason yhteisiä ratkaisuja ensisijaisesti lainsäädännön ulkopuolisin keinoin tarvitaan erityisesti jäsenmaiden yhteiseen näkyvyyteen globaalissa osaajakilpailussa. Kolmansista maista tulevien opiskelijoiden osalta keikeistä on löytää keinoja jäsenmaihiin kiinnittymisen ja työllistymisen lisäämiseksi.

Suomi pitää myönteisenä, että EU:n osajareservin perustamiseen tähtävää säädösvalmistelutyötä jatketaan.

Suomi pitää tärkeänä, että EU-tason opiskelija- ja tutkijahoukuttelua toteutetaan kestävästi eri viranomaisten vastuita ja velvollisuuksia sekä eurooppalaisia arvoja kunnioittaen.

Investoinnit koulutukseen ja osaamiseen – julkisten ja yksityisten investointien saaminen liikkeelle

Suomi tukee komission näkemystä koulutuksesta investointina.

Suomi toteaa, että tulevaa EU:n monivuotista rahoituskehystä (2028-) koskeviin rahoituskysymyksiin otetaan kantaa osana rahoituskehyksiin liittyvää kannanmuodostusta.

Hallinto

Suomi pitää hyvänä komission pyrkimyksen kilpailukykyyn ja osaamiseen liittyvien toimien strategisesta koordinoinnista. Suomi katsoo hyvänä avauksena EU:n tasoisen osaamista koskevan tiedon hankinnan ja seurannan.

Suomi katsoo, että lisätietoa ehdotetun osaamista käsittelevän eurooppalaisen korkean tason ryhmän mandaatista, kokoonpanosta ja toimintamekanismista tarvitaan. Suomi pitää hyvänä, että työelämän toimijat ovat suunnitellussa ryhmässä edustettuina, mutta korostaa, että toimivalta koulutukseen liittyvissä asioissa on Euroopan unionin neuvostolla ja jäsenvaltioilla.

Osaamisunionin hallintorakenteen valmistelussa olisi riittävästi huomioitava jäsenvaltioiden erityispiirteet, jäsenvaltioiden ja unionin välinen toimivallan jako sekä Eurooppalaisen koulutusalueen hallintorakenteet.

Suomi suhtautuu varauksellisesti osaamisen kehittämisen kytkemiseen ainoastaan tiettyihin erikseen mainittuihin aloihin. Alati muuttuvassa osaamistarvekentässä on Suomen näkemyksen mukaan tarpeen jättää mahdollisuuksia laajasti erilaisille osaamisen kehittämisen tarpeille.

Perustaitojen toimintasuunnitelma

Suomi pitää hyvänä, että komissio huomioi tiedonannossaan oppimistulosten laskun ja tarpeen havaita ennakoivasti perustaitoja heikentäviä tekijöitä sekä tukea perustaitojen opetusta ja oppimista. Perustaitoihin panostaminen on avain koko koulutusjärjestelmän laadulle, tehokkuudelle sekä EU:n kilpailukyvyille. Suomi pitää tärkeänä, että toimenpiteissä huomioidaan tavoite vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n laajuisesta oppimistulosten laskua koskevasta kehityksestä huolimatta perustaitojen tavoitetaso pidetään korkealla. Suomi pitää tarpeellisenä tukea EU:n tasolla myös aikuisten perustaitojen kehittämistä. Suomi kannattaa digitaalisten taitojen ja kansalaistaitojen lisäämistä perustaitojen kokonaisuuteen.

Suomi näkee, että vahva teknillinen ja luonnontieteellinen osaamis pohja on kriittistä elinkeinoelämän uudistumisessa, erityisesti tieteen ja teknologian murroskohdissa sekä nykyisessä, nopeasti kehittyvässä ja monimutkaistuvassa kansainvälisessä kilpailuasetelmassa.

LUMATE- aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma

Suomi pitää tärkeänä lisätä LUMATE-aineiden osaamista kaikille. Huomiota on tarvittaessa kiinnitettävä aliedustettuihin ryhmiin. Suomi näkee, että tiedonannossa käytettyä STEM-termiä tulisi laajentaa koskemaan myös luovuutta.

Komission ehdottamien keinojen osalta tavoitteisiin pääsemiseksi tarvittaisiin lisätietoja. Suomi kiinnittää huomiota ehdotettujen toimien erimitallisuuteen ja korostaa, että tavoitteiden ja niiden saavuttamista koskevien toimien tulisi perustua olemassa olevaan tiedonkeruuseen ja vertailun mahdollistavaan metodologiaan.

Suomi muodostaa tarkemmat kannat tiedonannoissa mainittuihin asioihin komission annettua varsinaiset lainsäädäntöehdotuksensa.

Pääasiallinen sisältö

Komission tiedonanto osaamisunionista

Komission tiedonannon mukaan inhimillinen pääoma on avainasemassa EU:n vaurauden, talouden kantokyvyn ja markkinatalouden kannalta. Kun otetaan huomioon globaali kilpailu osaajista ja työikäisen väestön väheneminen EU:ssa, Euroopan kilpailukyky perustuu tulevaisuuteen suuntautuviin taitoihin. Komission tiedonannon mukaan osaamisen ja osaajien puute, riittämätön reagointi teknologisen murrokseen vaatimaan osaamiseen ja taitoihin sekä hajanainen ja tehoton osaamiseen liittyvä hallinto haittaavat EU:n kilpailukykyä, kuten Draghin, Lettan ja Niinistön mietinnöissä korostetaan. Komission vastaa näihin haasteisiin tiedonantonsa mukaan Osaamisunionilla. Sen tavoitteena on varmistaa, että kaikilla Euroopan kansalaisilla on mahdollisuus rakentaa vahva osaamisperusta ja osallistua elinikäiseen osaamisen kehittämiseen. Tavoitteena on tehdä kaikista taidoista ja pätevyyksistä avoimia, luotettuja ja tunnistettuja sisämarkkina-alueella. Tämä kaikki tukee komission mukaan yritysten kilpailukykyä.

Komission tiedonannon mukaan osaamisunionin tavoitteena on

- **Kehittää taitoja laadukkaisiin työpaikkoihin ja elämään** vahvan koulutusperustan ja osallistavan elinikäisen oppimisen avulla.
- **Lisätä osaamista ja uudelleen kouluttaa** ketterää työvoimaa digitaalisen ja puhtaan siirtymän tueksi.
- **Kierrättää osaamista**, joka mahdollistaa ihmisten vapaan liikkuvuuden kaikkialla EU:ssa sisämarkkinoiden tueksi.
- **Houkutella, kehittää ja pitää** osaajia.

Elämäntaitojen kehittäminen vankan osaamisperustan avulla

Komissio aikoo tiedonannon mukaan muun muassa ehdottaa perustaitojen toimintasuunnitelmaa ja pilotoida perustaitojen tukijärjestelmää. Komissio ehdottaa nykyisiä perustaitotavoitetta täydennettäväksi niin, että vuoteen 2030 luku- ja kirjoitustaidossa, matematiikassa, luonnontieteissä ja digitaalisissa taidoissa heikosti suoriutuneiden osuus on alle 15 prosenttia ja vähintään 15 prosentilla on erinomainen luku- ja kirjoitustaito ja matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen.

Lisäksi komissio aikoo esittää LUMA-alojen strategiaa, jolla pyritään houkuttelemaan lisää opiskelijoita LUMA-aloille ja parantamaan LUMA-aineiden osaamistasoa kouluissa. Strategian keskeisenä tavoitteena on saada tyttöjä ja naisia LUMA-opintoihin. Komissio ehdottaa strategista tavoitetta, jonka mukaan vuoteen 2030 mennessä LUMA-alan opiskelijoiden osuuden ammatillisessa peruskoulutuksessa tulisi olla vähintään 45%. Naisopiskelijoita tulisi olla vähintään yksi neljästä opiskelijasta. Lisäksi komissio ehdottaa, että LUMA-alalle korkeakouluasteella opiskelevien osuuden tulisi olla vähintään 32%, ja naispuolisia vähintään kaksi opiskelijaa viidestä. Komission ehdotuksen mukaan tieto- ja viestintätekniikan tohtorikoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden osuuden tulisi olla vuoteen 2030 mennessä vähintään 5 prosenttia, ja vähintään yksi kolmesta on naisia.

Komissio ehdottaa myös tiedonannossa muun muassa akateemisen henkilöstön eurooppalaista osaamisviitekehystä, eurooppalaista ammatillisen koulutuksen strategiaa ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden ja ekselenssin lisäämiseksi, sekä aloitetta korkeakoulutuksen saavutettavuuden parantamiseksi.

Tulevaisuuden tarpeita vastaavien taitojen varmistaminen täydennys- ja uudelleen koulutuksella

Komission tiedonannon mukaan tulevaisuuden työmarkkinaennusteet osoittavat, että EU:n on kiireellisesti varmistettava tarvitsemansa osaaminen. Aikuiskoulutukseen osallistuminen on komission tiedonannon mukaan edelleen alle EU:n yleistavoitteen, ja ikääntyville ihmisille tulisi antaa lisää mahdollisuuksia jatkaa työmarkkinoilla. Tiedonannon mukaan julkisissa työvoimapalveluissa ei uudelleen kouluteta riittävästi aikuisia, joiden työtehtävät muuttuvat tai jotka haluavat vaihtaa alaa. Komissio korostaa lisäksi, että osaamisen kehittämisen ja uudelleen koulutuksen tulee olla kaikkien toimijoiden – niin yksilöiden itsensä kuin myös julkisten, yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden – yhteisellä vastuulla. Yhteisiä toimia tarvitaan EU:n tasolla samoin kuin kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Komission tiedonannossa korostetaan myös työmarkkinaosa- puolten vuoropuhelua kaikilla tasoilla.

Ratkaisuina komissio esittää muun muassa henkilökohtaisten oppimistilien käyttöönoton tukemista, pienten osaamiskokonaisuuksien käytön laajentamista tavoitteena mm. entistä suurempi määrä ammatillisen koulutuksen huippuysiköiden, Eurooppalaiset yliopistot - allianssien ja EU:n taitoakatemioiden myöntämiä yhteisiä pieniä osaamiskokonaisuuksia.

Lisäksi komissio esittää tiedonannossaan muun muassa taitotakuuta koskevaa pilotointia, jonka avulla rakenneuudistusprosessien keskellä tai työttömyysuhan alla olevat työntekijät saavat mahdollisuuden kehittää osaamistaan toisessa yrityksessä tai toisella alalla. Komissio arvioi myös tarvetta päivittää valtioneuvoston päätöksiä, jotta teollisuudelle voidaan tarjota kannustimia henkilöstön osaamiseen investoimiseksi.

Näiden lisäksi komissio esittää tiedonannossan muun muassa jo olemassa olevien tai-toakatemioiden arviointia, ja arvioinnissa esiin nousevien menestyksekkäimpien mallien pohjalta uusien akatemioiden perustamista. Komission mukaan akatemit on kohdennettava strategisille aloille, joita ovat muun muassa puolustus, autoteollisuus, kiertotalous, tuulivoima, verkot, elintarvikkeet sekä digitaaliset alat, kuten tekoäly, kvanttitekniikka, virtuaalimaailmat ja puolijohteet. Komissio toteaa tiedonannossaan, että Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT) varmistaa yhteistyössä yritysten kanssa, että miljoona oppijaa saa strategisilla aloilla tarvittavat taidot vuoteen 2028 mennessä. Tiedonannon mukaan yliopistojen ja yritysten välisten kansainvälisten kumppanuuksien perustamiseksi toteutetaan pilottitoimia muun muassa Erasmus+ -ohjelman, Digitaalinen Eurooppa -ohjelman ja EIT:n kautta.

Sisämarkkinoiden kaikkien mahdollisuuksien hyödyntäminen osaamisen liikkuvuuden ja kohdentamisen kautta

Komission tiedonannon mukaan sisämarkkinat tarjoavat ainutlaatuiset puitteet ihmisten ja heidän osaamisensa vapaalle liikkuvuudelle. Osaamisen ja pätevyysien siirrettävyyden ja tunnustamisen tiellä on kuitenkin vielä komission mukaan esteitä. Tiedonannon mukaan Osaamisunioni tukee rajat ylittävää liikkuvuutta, helpottaa osaamisen validointia ja tutkintojen tunnustamista sekä parantaa osaajien ja työpaikkojen kohtaantoa.

Komissio esittää tiedonannossaan ratkaisuksi muun muassa osaamisen siirrettävyyttä koskevaa aloitetta. Komissio tarkastelee tarvetta antaa mahdollinen lainsäädäntöehdotus, jolla poistettaisiin myös sääntelemättömissä ammateissa työskentelevien liikkuvuuden esteitä. Lainsäädäntöehdotus voisi perustua olemassa oleviin avoimuutta lisääviin välineisiin, joilla varmistettaisiin osaamisen ja pätevyysien ymmärrettävyyttä, vertailukelpoisuutta, luotettavuutta ja tunnustettavuutta. Samalla komissio toteaa harkitsevansa säänneltyjen ammattien tunnustamisprosessien helpottamista erityisesti digitaalisten välineiden avulla.

Lisäksi komission tiedonannon mukaan helpotetaan yhteisten eurooppalaisten korkeakoulujen yhteisohjelmien kehittämistä muun muassa eurooppalaisen tutkinnon tai tutkinnon laatumerkinnän kautta. Tiedonannon mukaan kaikkien jäsenvaltioiden tunnustama eurooppalainen yhteistutkinto tarjoaa korkealaatuista koulutusta yhdistämällä resursseja Erasmus+ -ohjelmasta tuetun kansainvälisen, monialaisen yhteistyön avulla. Ammattiin opiskelevien tai ammatillisen koulutuksen saaneiden liikkuvuuden helpottamiseksi käynnistetään työ mahdollisen eurooppalaisen ammatillisen koulutuksen yhteistutkinnon tai laatumerkinnän kehittämiseksi, jota pilotoidaan tiedonannon mukaan Erasmus+ -ohjelmalla vuosina 2025–2026. Komissio aikoo myös edelleen tiedonannon mukaan tarkastella mahdollisuutta luoda Eurooppalaisille korkeakoulualliansseille oikeudellinen asema, lujittaa yhteistyötä ammatillisen koulutuksen huippuyksiköiden puitteissa sekä pilotoida Eurooppalaiset koulutalliansseja muun muassa opettajien liikkuvuuden ja innovatiivisten opetusmenetelmien kehittämiseksi.

Komissio aikoo myös tiedonannon mukaan vahvistaa Erasmus+ -ohjelmaa tekemällä siitä osallistavamman ja saavutettavamman. Erityistä huomiota kiinnitetään niihin oppijoihin, myös ammatillisessa koulutuksessa oleviin, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia.

Houkutellaan osaajia kolmansista maista ja pyritään pitämään heidät EU:ssa osaamisvai- jeiden täyttämiseksi ja huippuosaamisen kehittämiseksi Euroopassa

Komission tiedonannon mukaan Euroopan unionin on edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi pystyttävä vetämään puoleensa osaajia kaikkialta maailmasta ja saatava heidät jäämään. Tiedonannon mukaan EU:n kyky kilpailla maailmanlaajuisesti riippuu paitsi kotimaisten osaajien jäämisestä EU:hun, myös Euroopan ulkopuolelle suuntautuvasta uusien osaajien aktiivisesta houkuttelemisesta. Tiedonannon mukaan on kiinnitettävä yhtäläistä huomiota laadukkaiden työpaikkojen saatavuuden ja tarjonnan varmistamiseen sekä kolmasmaalaisten kotoutumisen tukemiseen.

Komissio esittää tiedonannossaan, että Euroopasta tehdään houkuttelevaa maailman parhaille tutkijoille ja ammattitaitoisille työnhakijoille, ja eurooppalaisista koulutusjärjestelmistä houkuttelevia lahjakkaille opiskelijoille. Komissio esittää tiedonannossaan EU:n osaajareservin käynnistämistä, kun sitä koskeva ehdotus on hyväksytty. Tällä alustalla helpotetaan kolmasmaalaisten ammattitaitoisten työnhakijoiden kansainvälistä rekrytointia. Komissio ehdottaa tiedonannossaan monialaisia oikeudellisia yhteyskeskuksia tarjoamaan työnantajille lisätukea heidän tarvitsemansa osaamisen löytämisessä. Maailman parhaille tutkijoille tarjotaan tiedonannon mukaan erinomaiset työolot ja -ehdot sekä uranäkymät, sekä tuetaan uuden tutkijanuria koskevan kehyksen täytäntöönpanoa.

Komissio ehdottaa tiedonannossaan uutta tavoitetta: EU:hun opiskelemaan ja korkea-asteen tutkintoa suorittamaan tulevien EU:n ulkopuolisten opiskelijoiden vuotuisen määrän olisi oltava vuoteen 2030 mennessä vähintään 350 000. Komissio esittää tiedonannossaan Study in Europe- brändin alla järjestettäviä virtuaalimessuja, ja opiskelijoille voidaan tarjota muun muassa Erasmus Mundus- ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelmien apurahoja.

Komissio aikoo tiedonannon mukaan esitellä myöhemmin tänä vuonna viisumistrategian, joilla tuetaan huippuopiskelijoiden, tutkijoiden ja koulutettujen työntekijöiden saapumista kolmansista maista esimerkiksi panemalla paremmin täytäntöön jo olemassa olevia direktiivejä ja tukemalla jäsenvaltiota ja konsulateja pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitettujen viisumien ja oleskelulupien myöntämiseksi kohtuullisessa ajassa.

Investoinnit koulutukseen ja osaamiseen – julkisten ja yksityisten investointien saaminen liikkeelle

Komissio toteaa tiedonannossaan, että EU:n tulevilla rahoituksella tuetaan edelleen EU:n tason investointeja koulutukseen ja osaamiseen. Tiedonannon mukaan EU:n talousarvio on vain yksi osa kokonaiskuvaa, ja tarvitaan myös muuta kuin EU:n varoihin perustuvaa rahoitusta ja aloitteita sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

Komissio esittää ratkaisuiksi tiedonannossa muun muassa InvestEU-ohjelman tarjoamia mahdollisuuksia ja kaikille kansainvälisille rahoituslaitoksille ja kansallisille kehityspankeille avointa EU Invest in Talent -foorumien perustamista, sosiaalisia investointeja koskevan työn jatkamista, koulutukseen tehtävien investointien laadun ja merkityksellisyyden arvioimista komission oppimislaboratorion tuella sekä ESR+:n tarjoamien koulutuksen rahoitusmahdollisuuksien asianmukaista hyödyntämistä.

Hallinto

Komission tiedonannon mukaan osaamisunionin onnistuminen edellyttää toimia muun muassa ennakointiin, koordinoituun ohjaukseen, ja ehdottaa vahvaa hallintoa ja ohjausta henkisen pääoman kehittämiseksi kilpailukykyä ja varautumista koskeviin EU:n painopisteisiin. Komission tiedonannon mukaan osaamisunioni on tältä osin sopusoinnussa kilpailukykykompassissa esitetyn uuden kilpailukyvyn ohjausmekanismin kanssa.

Hallintorakenteeksi komissio esittää tiedonannossaan osaamista koskevan tiedon hankinnan eurooppalainen seurantakeskusta, joka hankkii osaamista ja koulutusta koskevia tietoja mahdollistaen osaamisvajeen varhaisen huomioimisen EU:n kannalta kriittisillä ja strategisilla aloilla. Tiedonannon mukaan osaamista koskevan tiedon hankinnan eurooppalainen seurantakeskus mahdollistaa kaikkien reaaliaikaisten ja vertailukelpoisten tietojen keskittämisen yhteen yhteispisteeseen.

Komission perustaa tiedonannon mukaan osaamista koskevan tiedon hankinnan eurooppalaisen seurantakeskuksen havaintojen pohjalta tilapäisen osaamista käsittelevän eurooppalaisen korkean tason ryhmän, joka tukee poliittisen tason työtä. Ryhmää puheenjohtaa tiedonannon mukaan komissio, ja se kokoaa yhteen esimerkiksi yritysjohtajia, koulutuksen järjestäjiä ja työmarkkinaosapuolia tuottamaan osaamista koskevaa kattavaa tietoa EU:n päättäjien tueksi. Ryhmä pystyy komission tiedonannon mukaan laatimaan osaamista koskevan tiedon hankinnan eurooppalaisen seurantakeskuksen havaintojen pohjalta yhteisen näkemyksen ja määrittämään osaamisen kehittämiseen liittyviä toimia. Ryhmän on tarkoitus tiedonannon mukaan tukea komission työtä, joka koskee kaikille jäsenvaltioille suunniteltavaa suositusta henkisestä pääomasta sekä maakohtaisia suosituksia.

Komission tiedonannon mukaan osaamisunioni kytkeytyy kilpailukyvyn ohjausmekanismiin, joka koostuu kilpailukyvyn koordinoitivälineestä ja eurooppalaisesta ohjausjaksosta. Komissio aikoo tiedonannon mukaan antaa kaikille jäsenmaille suosituksen inhimillisestä pääomasta. Suositus pohjautuu osaamista koskevan tiedon hankinnan eurooppalaisen seurantakeskuksen tiedonkeruuseen ja komission analyysiin, joka tehdään tiedonannon mukaan osaamista käsittelevän eurooppalaisen korkean tason ryhmän tuella. Suositus koskisi tiedonannon mukaan erityisesti koulutuksen ja osaamisen rakenteellisia kysymyksiä suhteessa nopeasti muuttuviin työmarkkinoihin ja kilpailukykyyn. Suositus täydentäisi muita eurooppalaisen ohjausjakson toimia ja sitä olisi hyödynnettävä maaraorteissa ja maakohtaisissa suosituksissa.

Komission on tarkoitus tiedonannon mukaan julkaista vuoden 2025 alussa eurooppalaista koulutusaluetta koskeva arviointi, jota hyödynnetään eurooppalaisen koulutusalueen ja osaamisunionin hallintorakenteiden integroinnissa.

Komission tiedonanto perustaitoja koskevasta toimintasuunnitelmasta

Komission tiedonannon mukaan EU:n on ryhdyttävä toimiin, koska perustaitojen heikentyminen uhkaa Euroopan kilpailukykyä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Tiedonannon mukaan perustaidot, kuten lukutaito, laskutaito, luonnontieteelliset taidot sekä komission tiedonannossa mukaan otettaviksi ehdotettavat digi- ja kansalaistaidot ovat välttämättömiä yksilön kehitykselle, arjessa selviytymiselle ja työmarkkinoilla menestymiselle. Lisäksi perustaitojen puute kasvattaa eriarvoisuutta ja heikentää demokratiaa, erityisesti poliittisen polarisoitumisen ja tiedon manipuloinnin lisääntyessä. Jäsenvaltioiden on kiireellisesti parannettava perustaitoja kaikilla koulutusasteilla ja sukupolvilla.

Tiedonannon mukaan toimenpiteitä tarvitaan perustaitojen opetuksen ja oppimisen vahvistamiseksi, opettajien tukemiseksi ja kannustavien oppimisympäristöjen mahdollistamiseksi.

Ratkaisuksi komissio esittää tiedonannossaan perustaitojen tukijärjestelmän pilotointia, jossa keskitytään varhaiseen puuttumiseen ja yksilölliseen tukeen, jotta jokainen lapsi saavuttaa riittävät perustaidot. Toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa varhaiset tunnistamismekanismit, säännöllinen seuranta, yksilöllinen arviointi ja tukiopetus. Lisäksi tiedonannon mukaan parannetaan opettajien koulutusta ja vahvistetaan koulujen sekä yhteisöjen välistä yhteistyötä. Vanhempia tuetaan ohjelmilla, jotka edistävät lasten oppimista, ja perustaitojen soveltamista harjoitellaan eri sidosryhmien yhteistyönä.

Lisäksi komissio esittää tiedonannossaan, että perustaitojen opetusta ja oppimista vahvistetaan edistämällä koulujen välistä yhteistyötä ja hyödyntämällä innovatiivisia lähestymistapoja, kuten tekoälyä yksilöllisten oppimispolkujen suunnittelussa. Lukutaito on keskeinen, sillä se tukee muita perustaitoja. Aikuisten oppimismotivaatiota pyritään lisäämään henkilökohtaisten oppimistilien avulla, jotka tarjoavat kaikille aikuisille mahdollisuuden täydennys- ja uudelleen koulutukseen. Komissio tukee tiedonannon mukaan näitä toimia muun muassa Erasmus+ -ohjelman kautta, laatimalla varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmien kehittämisen suuntaviivat sekä laatimalla suuntaviivat digitaalisten koulutaitojen arviointiin. Lisäksi komission tiedonannon mukaan pilotoidaan Eurooppalaiset koulut- allianssit.

Komission tiedonannon mukaan opettajia tuetaan muun muassa aloittamalla opettajien työoloja, koulutusta ja uranäkymiä parantava EU-toimintaohjelma. Erasmus+ Teacher Academies -toimijayhteisö perustetaan edistämään opettajankoulutuslaitosten yhteistyötä ja jakamaan innovatiivisia käytäntöjä. Erasmus+ -ohjelman avulla edistetään oppimiseen liittyvää liikkuvuutta. Lisäksi EU:n koulutusalan verkkoyhteisöjä laajennetaan tarjoten parempia ammatillisia oppimismahdollisuuksia ja resursseja opettajille.

Tiedonannon mukaan komissio sitouttaa Euroopan solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoisia mentorointiin ja tutorointiin heikosti suoriutuville lapsille ja aikuisille, edistään sukupolvien välistä solidaarisuutta. Lisäksi käynnistetään EU literacy coalition -hanke, jossa hallitukset, yritykset ja kirjastot luovat lukutaitoon keskittyvän yhteisön ja kannustavat nuoria lukemaan. Jäsenvaltioille järjestetään myös aikuisten perustaitojen kehittämiseen tärkeitä vertaisoppimistoimia innovatiivisissa yhteisöllisissä oppimistiloissa.

Tiedonannon mukaan toimintasuunnitelman täytäntöönpano integroidaan osaamisunionin ohjausrakenteisiin.

STEM-aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma

Komission tiedonannon mukaan STEM- (suomeksi LUMA-) aineiden kehittämisen haasteisiin kuuluu heikkenevät oppimistulokset, pätevien opettajien puute ja sosioekonomisten erojen vaikutus koulutuksen laatuun. Lisäksi opiskelijat kokevat LUMA-aineet usein liian haastaviksi ilman oikeanlaista valmistautumista. Mahdollisuuksia ovat innovatiiviset opetusmenetelmät, kuten projektioppiminen ja monialainen koulutus, jotka lisäävät opiskelijoiden kiinnostusta ja sitoutumista. Ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden parantaminen ja korkealaatuisen LUMA-koulutuksen saatavuuden varmistaminen ovat myös keskeisiä tavoitteita. Helpommin saavutettava ja osallistavampi LUMA-koulutus voisi houkutella enemmän tyttöjä ja naisia sekä erityistarpeisten opiskelijoiden joukosta

uusia osaajia, mikä auttaisi kaventamaan sukupuolten välistä kuilua ja hyödyntämään monipuolisia näkökulmia teknologian kehittämisessä.

Komissio ehdottaa LUMA-osaamisen ja taitojen johtamisen tueksi uusien tavoiteprosenttien lisäksi LUMA-alojen huipputason eurooppalaisen toimeenpanoryhmän perustamista antamaan neuvoja strategisiin kysymyksiin ja parantamaan yhteistyötä yritysten ja oppilaitosten välillä. LUMA-taitoja koskevan tiedon hankintaa parannetaan kansainvälisten indikaattorien ja vertailuarvojen perusteella.

Komission ehdottaa tiedonannossaan LUMA-osaamisen nostamisen tavoitteeksi muun muassa kehittää tulevaisuuteen suuntautuneita LUMA-opetussuunnitelmia kaikilla koulutustasoilla, luoden LUMA-osaamiskehyksen ja korostaa LUMA-taitoja eurooppalaisessa taito-, osaamis-, tutkinto- ja ammattiluokituksessa. Komission tiedonannon mukaan edistetään eurooppalaista insinööritutkintoa hyödyntämällä Eurooppalaiset yliopistot -alliansseja ja toteutetaan LUMA-osaamiskeskusten kokeilu perus- ja ammatillisessa koulutuksessa. Lisäksi houkutellaan eri taustoista tulevia opiskelijoita LUMA-opintoihin ja vastaan työnantajien tarpeisiin ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa kehittämällä yhteisiä koulutusohjelmia ja lyhyitä kursseja. Pilottihankkeilla tuetaan nuorten opiskelijayrittäjien mentorointia ja LUMA-valmiuksien kehittämistä laajentumismaissa sekä EU:n kumppanimaissa huippuosaamisen kehittämiseksi.

Komissio ehdottaa tiedonannossaan LUMA-aloille sijoittumisen esteiden poistamiseksi erilaisia aloitteita, jotka kannustavat tyttöjä ja naisia LUMA-opintoihin ja ammatteihin perehdytysjaksojen ja mentoroinnin avulla ja onnistuneita koulutuskäytäntöjä jakamalla. Lisäksi kokeillaan STEM-asiantuntijoiden apurahaa, jolla houkutellaan kansainvälisiä asiantuntijoita EU:n korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin.

Komission tiedonannon mukaan LUMA-tiedonannon toimissa hyödynnetään nykyisessä monivuotisessa rahoituskehityksessä edelleen elpymis- ja palautumistukivälinettä, koheesiopolitiikan rahastoja ja Erasmus+ -ohjelmaa sekä esimerkiksi Horisontti Eurooppa -ohjelmaa, Digitaalinen Eurooppa - ohjelmaa ja teknisen tuen välinettä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komission tiedonanto ei ole oikeudellisesti sitovia.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Koulutusjaoston teemakeskustelu 12.3.2025. Koulutusjaoston (EU30) ja työllisyysjaoston (EU 29) suppean jaostokokoonpanon kirjallinen menettely 28.5.-3.6.2025.

Eduskuntakäsittely

Ei vielä tiedossa.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Komission tiedonanto ei suoraan edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön tai vaikuta Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2025) 90 final
COM(2025) 88 final
COM(2025) 89 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Bosquet Päivi, OKM, opetusneuvos, paivi.bosquet@gov.fi, p. 050 342 7967
Friman Sarita (VNEUS), EU-erityisasiantuntija, sarita.friman@gov.fi, p. 050 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/504/2025
EU/502/2025
EU/500/2025